

Mens, durf te leven!

Ledevaartkerk Chaam, zondag 16 februari 2020
Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Deuteronomium 30: 15-20
Tweede Schriftlezing: Matteüs 5:17-26

Inleiding

Thema vanmorgen is 'Mens, durf te leven!'

Vanmorgen lezen we verder in de Bergrede: de samenvatting die Mattheus geeft van Jezus' onderwijs. Het gaat over welke weg je volgt, welke keuzes je maakt in je leven. Ook lezen we een stukje uit een andere 'Bergrede'. Over Mozes die het volk onderwijst, vlak voor zij het beloofde land zullen gaan betreden. Deut. 30, over de fundamentele keuze tussen leven en dood. Dat klinkt heel zwaar. Het helpt om te bedenken dat in het hoofdstuk daarvoor God het verbond met zijn volk heeft gesloten. Deze tekst is niet zozeer bedoeld als een oordeel over ongehoorzame onderdanen, maar als een belofte jegens een verbondspartner! De naam Deuteronomium, betekent letterlijk 'tweede wet'. Het is een boek dat waarschijnlijk is geschreven tijdens de Babylonische ballingschap. De wet van Mozes, vertaald voor de hoorders van die tijd. Vele jaren later. Dat is precies wat Jezus in de Bergrede ook doet: hij vertaalt de wet van Mozes voor de hoorders van zijn tijd. En dat is wat wij vandaag in de Ledevaartkerk proberen te doen: het vertalen van de bijbelse woorden voor mensen van onze tijd! Als antwoord op de profetenlezing zingen we Vrouwe Wijsheid na. Dat Oudtestamentische lied over de keuze tussen goed en kwaad.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Mens, durf te leven! Dat lied, ooit gezongen door Jean-Louis Pisuisse, is ruim 100 jaar oud. Al die tijd is het levend gebleven. Gezongen door o.a. Ramses Shaffy, en onlangs op het repertoire genomen door Wende Sniijders. Mens, durf te leven! Het zou een moderne variant kunnen zijn op Deuteronomium. Durf te leven, kies voor het leven, voor je toekomst. De tekst is in 1917 geschreven door Dirk Witte. Anders dan Pisuisse, was hij niet zo zelfverzekerd. Een zus van hem was in die tijd opgenomen als psychiatrisch patiënt. Mogelijk schreef hij het lied voor haar. Durf het nu maar, het leven... Als je het zo beluistert, is het geen opdracht maar een aansporing. Niet: je moet vooruit komen in je leven: hup, kom op, ga door! Maar eerder: durf het nu maar, je bent de moeite waard, toe maar! Een beetje zoals Vrouwe Wijsheid haar leerlingen toezingt. Als een lerares die op de hoek van de straat gaat staan. Wij zouden in onze tijd zeggen: die op het schoolplein gaat staan. Of op plekken waar mensen voor moeilijke keuzes staan. Daar waar mensen een lastige drempel te nemen hebben. Kom maar, jullie allemaal die niet durven. Kom maar bij mij. Ik zal jullie de rechte weg laten zien. De goede weg. De weg die naar een goede, waardevolle toekomst leidt. Mens, durf te leven!

Het recht zal op aarde geschieden en vrees en geweld zullen vlieden waar Wijsheid het leven behoedt. Ja, hier is een leven te winnen dat opweegt tegen de dood.¹ Zo heeft de dichter Jan Wit het lied van Vrouwe Wijsheid vertaald. De toon lijkt wel wat op die van Dirk Witte in 1917: "Het leven is heerlijk, het leven is mooi Maar vlieg uit in de

¹ Lied 846 vers 2 en 6.

lucht, en kruip niet in een kooi Mens, durf te leven! Je kop in de hoogte, je neus in de wind En lap aan je laars hoe een ander het vindt Hou een hart vol van warmte en van liefde in je borst Maar wees op je vierkante meter een vorst Wat je zoekt kan geen ander je geven Mens, durf te leven!"²

Laat je niet beknotten door verwachtingen van anderen, dichtte Dirk Witte in 1917, maar weet je gedragen door het besef dat je er als mens mag zijn, zou Vrouwe Wijsheid toevoegen. Ook als de toekomst ongewis is, ook en zelfs als het leven zwaar is. Dat klinkt mee in het lied van Pisuisse en Dirk Witte, het vormt deels de achtergrond van de Bergrede het klinkt mee in het lied van Vrouwe Wijsheid, en ook in de eeuwenoude redevoering van Mozes. Mensen op een kruispunt in hun leven, staan voor een keuze. Mens, durf te leven!

Het volk Israël staat bijna letterlijk op de drempel. De woestijnreis is bijna ten einde gekomen. Ze staan op het punt om het beloofde land te betreden. Een totaal nieuwe toekomst tegemoet. Daar is veel vertrouwen en moed voor nodig. God gaat met hen mee, dat weten ze. Er is het verbond met God, waar ze op kunnen bouwen. Maar een verbond is altijd tussen twee partners. Het volk moet zelf ook vertrouwen hebben in de toekomst. Deuteronomium 30 laat twee wegen zien. Niet zozeer twee wegen op een landkaart. Ik zie het eerder als twee soorten levensverhalen. Verhalen over hoe mensen in het leven staan.

Bij deze tekst denk ik vaak aan mijn vroegere buurjongen. Twintig jaar geleden woonde hij in Amsterdam in de flat onder mij. Een voorbeeld van een mens die het leven niet aandurfde. Hij had geen werk en geen vrienden. Kwam vaak bij mij om het spreekwoordelijke kopje suiker. Totdat ook dat contact niet meer ging. Hij deed de deur voor niemand meer open. Op een dag vroeg de buurvrouw van de begane grond mij binnen. De buurjongen was overleden aan alcoholvergiftiging. Natuurlijk vroeg ik mij toen vaak af: had ik hem niet kunnen helpen? Maar hij wilde zich niet laten helpen. Hij durfde niet voor het leven te kiezen en kwam zo op de weg van de dood terecht. Dat is geen kwestie van een oordeel, het is een diepe tragedie. Ik ben ervan overtuigd dat God hem het leven heeft gegund. Hij durfde het zelf niet aan. Uiteindelijk kwam hij helaas terecht op de weg naar de dood. Hem was het niet gelukt en dat was heel verdrietig.

Over de andere weg heb ik gelukkig ook een verhaal. Ooit hoorde ik het van een collega. Over een abt en een rabbi. De abt had twijfels over de toekomst van zijn klooster. De monniken waren oud, er kwam niemand meer bij. Kunnen we nog wel doorgaan? Kunnen we niet beter sluiten? De abt ging naar de rabbi in zijn dorp om raad te vragen. De rabbi schudde zijn hoofd: "Dat probleem ken ik ook. Bij ons komt ook haast niemand meer naar de synagoge." "Weet u dan niet iets wat mijn kloostergemeenschap kan redden?" "Nee", zij de rabbi, "het spijt me. Ik kan alleen dit zeggen: Een van jullie zou wel eens de Messias kunnen zijn!" Dat was wel iets om over na te denken. "Wie van ons zou dat kunnen zijn", dachten de monniken in de dagen daarna. Geen van allen zagen ze zichzelf in die rol. Maar allemaal hadden ze wel eigenschappen die erbij pasten. Ze begonnen elkaar met meer respect te behandelen. En dat had zijn uitstraling als er mensen in het klooster langskwamen. De sfeer van wanhoop was gekeerd. Ze durfden weer samen verder te gaan. Zo kan zegen uitwerken: samen de moed vatten om weer verder te gaan.

Mens, durf te leven! Maak wat van je leven zoals het gaat. Leef de zegen die je krijgt. Dat

² <https://www.neerlandistiek.nl/2018/01/gedicht-dirk-witte-mensch-durf-te-leven/>

is de opdracht die God ons geeft. Ga de weg die voor je ligt, Ga op je eigen levensweg op zoek naar mogelijkheden. Op zoek naar recht en rechtvaardigheid. Die weg is niet volgens vaste regels te vinden. Er is geen landkaart voor, elk leven is anders. Het gaat erom je leven te leven zoals het je gegeven wordt. En de zegen die op je pad komt in de ogen te kijken. Zoals die monniken deden: in elkaar het Messiaanse van het leven leren zien. Zo wordt de wet van God een levende metgezel.

Dat is precies waar Jezus met zijn leerlingen over spreekt. Die wet van Mozes, die is oeroud. Niet meer van deze tijd. Die oude regels, die verouderde taal. Dat is toch voorbij! "Gij zult niet doodslaan", staat er, pleeg geen moord. Nee, dat doen we niet. Dus gaat het niet over ons. Maar zo makkelijk gaat het niet, zegt Jezus. De wet is bedoeld om het mensen mogelijk te maken op een vreedzame manier met elkaar samen te leven. Dat geldt nog steeds in onze tijd. Dus pleeg ook geen moord in gedachten. Zorg dat je vrede houdt met je medemens. Dat is een keuze voor het leven. Een keuze voor het goede leven, onder Gods zegen. Die keuze maak je door liefdevol te leven, naar Gods wet inderdaad, maar niet slaafs naar de letter ervan. Durf als mens te leven! Durf liefdevol in het leven te staan. Dat gold in de tijd van Mozes, die volgens de traditie de wet opschreef, dat gold in de tijd van de ballingschap, toen priesters de wet voor een tweede keer opschreven. Het gold in de tijd van Jezus en het geldt voor ons. Niet slaafs doen wat Mozes zegt, zelfs niet slaafs doen wat Jezus zegt, maar de moed vatten om te leven naar de geest van Gods wet. Het gaat niet om regeltjes maar om relaties. Mens, durf te leven, hou een hart vol liefde in je borst. En durf te vertrouwen op de toekomst. Zoals Vrouwe Wijsheid die roept om gerechtigheid, zoals de vele mensen op welke pleinen dan ook die roepen om rechtvaardigheid. Durf te leven, met Gods zegen en met de medemensen om je heen!

Amen